כיתה ח' | תנ"ך | שיעור 2 מתוך 3 | 45 דק' | מלכים א פרק יז

ממלכתי · כיתה ח'. קריאה ספרותית בפסוקים: אליהו, אלמנת צרפת והר הכרמל; כל פרשנות מסומנת כפרשנות. חמ"ד: בתכנית החמ"ד (בנוסח תשפ"ד) ספר מלכים נלמד בתיכון, ולכן בכיתה ח' בחמ"ד זו יחידת העשרה בלבד; היא אינה מותאמת לחמ"ד ואין בה פרשנים.

אלמנת צרפת והבן שמת (י"ז, ח-כד)

🎯 מטרות השיעור

- התלמידים יתארו את המפגש בין אליהו לאלמנה ויצטטו את שתי הבקשות שלו
- התלמידים יאפיינו את האלמנה על פי דבריה ומעשיה
- התלמידים יסבירו מה משתנה בדברי האלמנה בפסוק כד

📖 הסבר למורה

ה' שולח את אליהו: "קום לך צרפתה אשר לצידון" ואומר "הנה צויתי שם אשה אלמנה לכלכלך" (ט). בפתח העיר אליהו מוצא אשה אלמנה "מקששת עצים", ומבקש "קחי נא לי מעט מים בכלי ואשתה" (י) ואחר כך "לקחי נא לי פת לחם בידך" (יא). האלמנה עונה: "חי ה' אלהיך אם יש לי מעוג כי אם מלא כף קמח בכד ומעט שמן בצפחת" ... "ואכלנהו ומתנו" (יב). אליהו אומר "אל תיראי" ומבקש עוגה קטנה לו קודם (יג), ומבטיח: "כד הקמח לא תכלה וצפחת השמן לא תחסר" (יד). היא עושה כדבר אליהו (טו), והכד לא כלה (טז).

אחר כך "חלה בן האשה בעלת הבית ויהי חליו חזק מאד עד אשר לא נותרה בו נשמה" (יז), והיא אומרת לאליהו: "באת אלי להזכיר את עוני ולהמית את בני" (יח). אליהו לוקח את הבן אל העלייה (יט), קורא אל ה' (כ-כא), "ותשב נפש הילד על קרבו ויחי" (כב), ואליהו מוסר אותו לאמו (כג). בסוף האלמנה אומרת: "עתה זה ידעתי כי איש אלהים אתה ודבר ה' בפיך אמת" (כד).

👩‍🏫 פעילות בכיתה

1. פתיחה (5 דק'): מצב דמיוני מסיפור עם: זר מגיע לכפר בזמן רעב ומבקש לחם ממשפחה שנשאר לה רק מעט. מה הייתם מצפים שהמשפחה תעשה, ולמה?
2. קריאה בקול של ח-טז (10 דק'). טבלה: מה אליהו מבקש / מה האלמנה עונה / מה היא עושה.
3. קבוצות (10 דק'): אפיון האלמנה: שלושה תארים, כל אחד עם פסוק.
4. קריאה של יז-כד ודיון (15 דק'): מה פירוש "להזכיר את עוני"? מה האלמנה חושבת על הקשר בין אליהו לבין מות הבן?
5. סיכום (5 דק'): מה האלמנה אומרת בפסוק כד שלא אמרה בפסוק יב? דף העבודה בזמן שנותר או כמשימה לבית.

💡 הערות למורה

הפרק אינו מפרט מהו "עוני" של האלמנה, ואין להניח שהיה חטא מסוים. הסצנה כוללת מוות של ילד; כדאי לשמור על ביטחון רגשי בכיתה. הדיון מבחין בין תיאור ההחייאה בסיפור לבין אמונות ועמדות אישיות; אין לחייב תלמידים בהצהרת אמונה. תמיכה: טבלה. העמקה: השוואה בין שלוש הפעמים שהאלמנה מדברת (יב, יח, כד).

📝 בדף העבודה

אלמנת צרפת: 6 שאלות, ומחוון בעמוד השני.

מקורות

- מלכים א פרק יז (מכון ממרא)

מחוון: אלמנת צרפת

1. א (פסוק יב).
2. "קחי נא לי מעט מים בכלי ואשתה" (י); "לקחי נא לי פת לחם בידך" (יא). מלא (2): שתי הבקשות.
3. הוא מבקש שתכין לו עוגה קטנה קודם, ואחר כך לה ולבנה (יג). הנימוק: ה' אומר "כד הקמח לא תכלה וצפחת השמן לא תחסר" עד היום שה' ייתן גשם (יד). מלא (4): הבקשה (2) + הנימוק (2).
4. תארים אפשריים: נכונה לעזור (הולכת להביא מים, יא); כנה ומודעת למצבה (יב); פועלת לפי דברי אליהו (טו); חרדה לבנה (יח). מלא (6): שלושה תארים (3) + שלושה פסוקים (3).
5. בפסוק יח היא מאשימה: "באת אלי להזכיר את עוני ולהמית את בני". בפסוק כד: "עתה זה ידעתי כי איש אלהים אתה ודבר ה' בפיך אמת". היא עוברת מהאשמה להכרה. מלא (4): שני ציטוטים (2) + השינוי (2).
6. בפרק אין הסבר למות הבן (יז). האלמנה מקשרת זאת לעוונה (יח), אבל זו טענה שלה ולא הסבר של המספר. פרשנויות אפשריות (למשל מבחן לאליהו או לאלמנה) אינן כתובות בטקסט. מלא (5): מה כתוב (2) + מה לא כתוב (1) + פרשנות מסומנת (2).